

"Prawo do minimalnego wynagrodzenia za pracę jako podstawowe prawo pracownika"

1. Cel projektu

Prawo do godziwego wynagrodzenia za pracę jest emanacją godności ludzkiej i opartych na niej prawach człowieka. Potrzeba zapewnienia godziwego wynagrodzenia za pracę zakorzeniona w idei odtowarowienia pracy obecnej w katolickiej nauce społecznej jest przedmiotem regulacji prawa międzynarodowego i europejskiego. W większości państw na świecie prawo to jest realizowane poprzez instytucję płacy minimalnej. Z taką też sytuacją mamy do czynienia w Polsce, gdzie art. 65 ust. 4 Konstytucji gwarantuje prawo do minimalnego wynagrodzenia za pracę, natomiast art. 13 Kodeksu pracy zapewnia, iż wynagrodzenie za pracę powinno być godziwe. Prawo do godziwego wynagrodzenia za pracę realizowane jest poprzez ustanowienie minimalnego wynagrodzenia za pracę w ustawie z 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę.

Ustawowy mechanizm ustalania wynagrodzenia minimalnego z odwołaniem do kryteriów ekonomicznych (wskaźnika inflacji) z pominięciem kryteriów społecznych nie czyni zadość ponadnarodowym zobowiązaniom Polski do zapewnienia płacy godziwej będącej następstwem zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego oraz prowadzi do rozdźwięku pomiędzy celami polityki w zakresie minimalnego wynagrodzenia uzasadnionymi retoryką godnościową (art. 13 Kodeksu pracy), a procedurą ustalania płacy minimalnej. W rezultacie, procedura ta okazuje się nieefektywna w osiąganiu celów stawianych polityce w zakresie minimalnego wynagrodzenia za pracę tj. zwalczanie ubóstwa. Ponadto, ustawa o minimalnym wynagrodzeniu za pracę przewiduje kryteria waloryzacji minimalnego wynagrodzenia za pracę, a nie jego ustalenia. W konsekwencji, wątpliwości w kontekście spełniania przez ustawową regulację kryteriów określonych w prawie ponadnarodowym oraz art. 13 Kodeksu pracy budzą nie tylko kryteria periodicznej waloryzacji kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę, ale także kryteria ustalenia kwoty bazowej. Uwagę zwraca także zmarginalizowana rola partnerów społecznych uczestniczących w procesie ustalania płacy minimalnej w ramach uprzednio Trójstronnej Komisji ds. Społeczno-Gospodarczych, a obecnie Rady Dialogu Społecznego. Protokoły z posiedzeń Komisji/ Rady wskazują na całkowitą nieefektywność przeprowadzanych konsultacji społecznych.

Celem projektu jest wykazanie, że prawo pracownika do minimalnego wynagrodzenia za pracę jest zakorzenione w retoryce godnościowej. Jako takie powinno być ustalone w uwzględnieniu potrzeb pracownika i jego rodziny, kosztów życia i świadczeń z zabezpieczenia społecznego oraz czynników ekonomicznych, stając się elementem polityki zrównoważonego rozwoju. W wyniku badań porównawczych zostaną zidentyfikowane dobre praktyki w stosowaniu i interpretacji kryteriów ustalania płacy minimalnej wskazanych w prawie ponadnarodowym tak, aby zapewnić zaspokojenie potrzeb pracownika i jego rodziny; kryteria ustalania płacy minimalnej w wybranych państwach europejskich; krajowe praktyki w zakresie równoważenia czynników społecznych i gospodarczych determinujących wysokość płacy minimalnej oraz mechanizmy konsultacji społecznych w obszarze ustalania płacy minimalnej. W projekcie zostanie zbadana także kwestia dyferencjacji minimalnego wynagrodzenia i jej aksjologicznego uzasadnienia oraz zostanie ustalony wpływ minimalnego wynagrodzenia w Polsce na ubóstwo, bezrobocie i poziom nierówności w dochodach.

2. Zastosowana metoda badawcza

W projekcie zostanie zastosowana metoda prawnempiryczna.

3. Znaczenie projektu dla nauki

Dotychczas w literaturze zagranicznej i krajowej niewiele uwagi poświęcano kryteriom ustalania płacy minimalnej, skupiając się na wpływie płacy minimalnej na zatrudnienie oraz na ubóstwo. Koncentrowano się tym samym głównie na skutkach płacy minimalnej zamiast na problemie, który płaca minimalna ma rozwiązać tj. zapewnienie godnych warunków pracy. Luka w tym obszarze jest szczególnie widoczna w Polsce, gdzie brak publikacji kompleksowo omawiającej tę problematykę z odwołaniem do jej społecznego i ekonomicznego kontekstu. Proponowany projekt zawiera nowatorskie podejście do tematu. Wymaga analizy aksjologicznych, socjologicznych i ekonomicznych uwarunkowań ustalania płacy minimalnej w prawie polskim oraz stworzenie jurydycznego modelu odpowiadającego ponadnarodowym zobowiązaniom Polski przy zachowaniu ich relatywizmu. Ponadto, temat jest niezwykle aktualny, biorąc pod uwagę nowelizację z dnia 22 czerwca 2015 r. ustawy o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, wprowadzającą dla niektórych zleceniobiorców minimalną stawkę godzinową.